

Dominika Górko

Privatissima Platonica. O fingowanym dialogu Herberta i Platona

Niniejsza rozprawa podejmuje analizę związków liryki Zbigniewa Herberta i filozofii Platona. Poszukując drobnych odniesień, nawiązań, peryfraz rozsianych w tekstach lirycznych autora *Jaskini filozofów*, zebrałam ślady dyskretnej recepcji myśli, tez, metafor, mitów, skrzydlatych słów Platona w całej twórczości Herberta. Zebrawszy wątki tegoż dyskretnego i fingowanego dialogu, poddałam namysłowi możliwe platońskie inspiracje Herberta, a także podobieństwa i różnice występujące pomiędzy myślicielami.

Rozprawa zawiera trzy rozdziały. W pierwszym z nich przyglądam się postaciom Sokratesa i Platona, kreślonym na kartach debiutanckiego dramatu Herberta. Mimo iż o *Jaskini filozofów* napisano już wiele, to interpretacja skupiona na protagonistach dramatu, pozwoliła wydobyć nowe sensory debiutanckiej sztuki Herberta. Sokrates i Platon w dramacie zdają się bowiem reprezentować dychotomię filozofii i poezji, która nieśmiało jeszcze kreślona na kartach *Jaskini* miała stać się później tak istotna dla całej lirycznej twórczości Herberta. Czy między uosabianymi sztukami w rozumieniu bohaterów dramatu występuje możliwość pojednania? Czy jeśli sztuki te oferują odrębne drogi poznania rzeczywistości, to którakolwiek z nich może pretendować do miana tej lepszej i prawdziwej? Oto główne pytania, które rozważam w pierwszym rozdziale. W drugim rozdziale porównałam teorię poezji Platona wyrażoną w *Państwie*, a także w wielu innych dialogach oraz namysł nad posłaniem i powinnością liryki zwarty w twórczości autora *Pana Cogito*. Czy mimo często formułowanej przez Herberta krytyki platonizmu, jego poezja nie okaże się w przynajmniej pewnej mierze rewersem, pozytywną i zrealizowaną w klasycznej sztuce słowa odpowiedzią na platońskie zarzuty wobec liryki? Jestem przekonana, iż mimo licznych herbertowych filipik kierowanych w stronę *Ateńczyka*, jego wizja poezji idealnej okazuje się niezwykle bliska wymaganiom, które liryce (takiej, która miałaby prawo rozwijać się w Kallipolis) stawiał Platon. Rozdział trzeci przynosi refleksję na temat podobieństw w sposobach realizacji poetyckich teorii w dziełach obu twórców. Przyglądam się sposobowi, w jaki Herbert reinterpretuje platońskie metafory i mity, w jaki sposób posługuje się koncepcją sokratejskiego dialogu oraz ironii, a także specyficznemu sposobowi poetyckiego obrazowania, który swe źródło mógł mieć w platońskiej filozofii. Pracę natomiast wieńczy appendix zatytułowany *Przeciw Platonowi*. Stanowi on dopełnienie omówienia herbertowej krytyki, którą kierował wobec antycznego filozofa.

Wierzę, że moja praca pozwoliła odmiennie spojrzeć na lirykę Herberta i uzupełnić wątki, które zostały poniekąd zapomniane przez badaczy i nie doczekały się dotąd należytego rozpoznania w obszernym przecież stanie badań, którym może pochwalić się herbertologia.